

2021-09-01

TJÄNSTESKRIVELSE

Dnr: KFKS 2021/743

Remiss – Snabbare lagföring, ett snabbförfarande i brottmål (SOU 2021:46)

Yttrande över betänkande till Justitiedepartementet

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

Kommunstyrelsen antar förslag på yttrande över betänkandet i enlighet med bilaga 2 till tjänsteskrivelsen daterad den 1 september 2021.

Sammanfattning

Snabbförfarande i brottmål och snabbare lagföring bygger på tre delar; arbetssätt, regelverk och samverkan. Försöksverksamhet har genomförts i tre polisområden i Stockholm sedan 2018. Arbetssättet innebär att polisen i samband med ett brott genomför långtgående utredningsåtgärder till exempel förhör med den misstänkte och andra personer. Polispersonal får stöd per telefon av en jourhavande förundersökningsledare. Med snabbförfarandet bedöms det gå snabbare att utreda och lagföra enklare brott som trafikbrott, tillgreppsbrott och narkotikabrott. Samverkan har skett på lokal och nationell nivå mellan polis, åklagare och domstol samt andra relevanta myndigheter. Utredaren föreslår även andra åtgärder för en snabbare lagföring av brott. Utredningen föreslår att ett permanent snabbförfarande ska införas i hela landet 2023.

Ärendet

En särskild utredare har haft i uppdrag att utreda ett permanent snabbförfarande i brottmål och andra åtgärder för en snabbare lagföring av brott. Den försöksverksamhet med ett snabbförfarande i brottmål som pågår sedan januari 2018 har visat positiva resultat. Försöksverksamheten bygger på ökad samverkan mellan myndigheterna i rättskedjan och ett ändrat arbetssätt hos Polismyndigheten med fokus på tidiga utredningsåtgärder. Försöket har fallit väl ut och gett både snabbare lagföring och bättre kvalitet i utredningarna. I betänkandet föreslås nu att försöksverksamheten med ett snabbförfarande i brottmål ska göras permanent. Utredaren föreslår även andra åtgärder för en snabbare lagföring av brott. Bland annat att hanteringen av strafförelägganden ska förenklas och att det ska bli lättare att delge personer som är svåra att få tag i.

Försöksverksamheten inleddes i januari 2018 i norra Stockholm och finns sedan januari 2021 i samtliga polisregioner i landet. Regeringen har sedan tidigare beslutat att försöksverksamheten ska pågå till och med 2022.

Snabbförfarandet i brottmål är en av punkterna i regeringens 34-punktsprogram med åtgärder mot gängkriminaliteten¹. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2023.

Snabbförfarande i brottmål och snabbare lagföring

Snabbförfarande i brottmål och snabbare lagföring bygger på tre delar; arbetsätt, regelverk och samverkan. Försöksverksamhet har genomförts i tre polisområden i Stockholm sedan 2018. Arbetsättet innebär att polisen i samband med ett brott genomför långtgående utredningsåtgärder till exempel förhör med den misstänkte och andra personer. Polispersonal får stöd per telefon av en jourhavande förundersökningsledare. Det går snabbare att utreda och lagföra enklare brott som trafikbrott, tillgreppsbrott och narkotikabrott. Ett särskilt tillfälligt regelverk har tillämpats. Samverkan har skett på lokal och nationell nivå mellan polis, åklagare och domstol samt andra relevanta myndigheter. Utredningen föreslår att ett permanent snabbförfarande ska införas i hela landet 2023. Det föreslås också att nya brottstyper som våld och hot mot tjänsteman ska inkluderas i snabbförfarandet. Utredaren menar att införandet av ett permanent snabbförfarande av brottmål bedöms leda till flera brottsutredningar om enklare brott och därmed till flera brottmål i domstolarna men inte till ett ökat resursbehov. Parallellt med försöksverksamheten för vuxna lagöverträdare har det de bedrivits en försöksverksamhet i norra Stockholm med snabbare lagföring för unga lagöverträdare, dvs. personer under 18 år. Arbetsmetoderna skiljer sig något åt i jämförelse med vuxna och fokus har legat på polisens samverkan med socialtjänsten och att snabbt inleda brottsutredning och hålla förhör med den unge. Utredaren föreslår att försöksverksamheten förlängs och utvidgas till hela Stockholms polisregion för att senare kunna införas permanent. Därutöver föreslås att fler brottstyper ingår i snabbförfarandet. Utredaren föreslår vidare att skyndsamt delgivning om misstanke om brott mot den som är under 18 år ska ske så snart som möjligt efter att misstanken har uppkommit och sker utan men för utredningen. Denna reglering föreslås införas redan 1 januari 2023.

Juridik- och kanslistabens bedömning och förslag på yttrande

Juridik- och kanslistaben har samordnat förslaget på yttrande och inhämtat synpunkter från sociala omsorgsprocessen samt kommunens säkerhetsfunktion.

Inledningsvis konstateras att förslagen i betänkandet är positiva eftersom de ligger i linje med kommunens övergripande arbete för att ge Nackaborna trygghet och säkerhet i sin

¹ <https://www.regeringen.se/regeringens-politik/ett-tryggare-sverige/34-punktsprogrammet-regeringens-atgarder-mot-gangkriminaliteten/>

vardag. Kommunen jobbar mycket aktivt med att skapa trygghet och säkerhet, och då inte minsta för barn och unga. Många insatser görs på det förebyggande området och när brott begås av unga och unga vuxna. I detta arbete samarbetar kommunens olika delar med polis, myndigheter, företagare samt civilsamhället. Att som utredningen föreslår ha en snabbare lagföring av unga och unga vuxna skulle stärka helheten i det brottsförebyggande arbetet. Att unga som begår brott lagförs snabbare är inte bara till gagn för den som begått brottet, men har även ett signalvärde för den svans av unga som finns kring unga kriminella.

Det är positivt att utredningen föreslår en utökad samverkan med bland annat Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten och domstolarna på polisområdesnivå. Ett samarbete som inbegriper hela rättskedjan ger goda förutsättningar för såväl involverade myndigheter som den enskilde. Det stärker även det brottsförebyggande arbetet.

Socialtjänsten i Nacka kommun prioriterar att delta i vid förhör gällande unga lagöverträdare. Framförallt deltar socialtjänsten i de förhör som sker i enligt 31 § lagen (1946:167) om särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare samt förhör där den unge är under 18 år och är misstänkt för ett grovt brott. Deltagandet bedöms som viktigt bland annat utifrån att den information som framkommer under ett förhör är svår för socialtjänsten att annars få del av. Informationen är därtill ofta av vikt för socialtjänstens fortsatta arbete med den unga lagöverträdaren. Det ska noteras att socialtjänstens deltagande i förhör ibland försvåras av det faktum att underrättelserna om förhör från polisen ofta inkommer till socialtjänsten i nära anslutning till förhöret. Det innebär att socialtjänsten ofta måste göra en snabb resursomfördelning vilket inte alltid är möjligt. I och med pågående pandemi har även möjligheterna att närvara på polisförhör varit liten. Dels för att både polis och socialtjänst minimerat deltagare/deltagande i fysiska möten, men även för att alternativa lösningar såsom digitala möten eller närvaro via telefon, inte erbjudits i kallelserna till förhören. Det är därför av stor vikt att deltagare vid förhören, däribland socialtjänsten, erbjuds digitala lösningar som är säkra och effektiva så att socialtjänsten ska kunna delta på så många förhör som möjligt. Fasta och förplanerade förhörsdagar omnämns i betänkandet som ett sätt att åstadkomma detta inom den befintliga försöksverksamheten. Nämnda förfarande tillsammans med digitala lösningar är prioriterat och måste tillhandahållas för att underlätta för inblandade parter.

Ett utvidgande och på sikt permanentande av snabbförfarande för unga lagöverträdare bedöms få positiva konsekvenser för unga lagöverträdare om det innebär att polisens- och rättsväsendets arbete effektiviseras, handläggningstiderna minskas och därmed tiden från att brottet begås till att den unge lagförs. Det är även positivt ur ett barnrättsperspektiv om samverkan mellan polis, socialtjänst och rättsväsende förbättras då det kan ha preventiva effekter på för unga.

Ekonomiska konsekvenser

Föreslagen i betänkandet bedöms inte leda till några ekonomiska konsekvenser för kommunen.

Konsekvenser för barn

Ur ett barnrättsperspektiv förväntas snabbförfarandet inte leda till några negativa konsekvenser för barn. Det huvudsakliga syftet med Snabbare lagföring är att uppnå en snabb insats och reaktion vid brottslighet. För en ung person är det särskilt viktigt. En snabb lagföring medför ett snabbt samhällsengripande med möjlighet till vård och stöd. Därutöver innebär en snabb reaktion att omgivningen, t.ex. vårdnadshavarna, får vetskap om den unges problem. En faktor som förväntas bidra till ett bibehållet skydd för barns rättigheter är att en polisiär förundersökningsledare kopplas in i ett mycket tidigt skede. Polisier i yttre tjänst som har kontakt med barn har därför ett bättre stöd än vad som annars förekommer. Förundersökningsledaren kan också fånga upp avvikelser och felaktigheter på ett annat sätt än vad som är möjligt i vanliga fall. Ett mål med försöksverksamheten är att uppnå ökad enhetlighet mellan de geografiska områdena vilket också förväntas leda till ett större genomslag av de rättigheter som tillkommer barn. Inte heller förslaget om ett krav på skyndsam delgivning av misstanke förväntas leda till några negativa konsekvenser för barn. Delgivning av misstanke innebär att den unges ställning som misstänkt formaliseras. Den unge får därmed bättre förutsättningar att i praktiken tillvarata sitt försvar eftersom denne i ett tidigare skede än annars bland annat får rätt till offentlig försvarare och rätt till insyn i förundersökningen.

Bilagor

1. Utdrag ur SOU 2021:46; Sammanfattningen
2. Förslag på yttrande

Sidrah Schaidler
Stadsjurist/Kansliledirektör
Stadsledningskontoret

Anneli Sagnérius
Kommunjurist
Juridik- och kanslistaben